

Päiväkoti Pacius
Varhaiskasvatussuunnitelma
2008

SISÄLLYSLUETTELO

I PÄIVÄKOTI PACIUKSEN VARHAISKASVATUSSUUNITELMA

1. JOHDANTO
2. ARVOT
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ
4. TOIMINTA-AJATUS JA OPPIMISKÄSITYS
 - 4.1 TOIMINTA JATUS
 - 4.2 OPPIMISKÄSITYS
5. OPPIMISYMPÄRISTÖ
6. MONIKULTTUURISUUS JA SUOMI TOISENA KIELENÄ -
OPETUS
7. TOIMINTATAVAT
 - 7.1 TEEMATYÖSKENTELEY
 - 7.2 LEIKKI
 - 7.3 PIENRYHMÄTYÖSKENTELEY
8. SISÄLLÖLLSET ORIENTAATIOI
 - 8.1 MUSIIKKI
 - 8.2 LUONTO JA YMPÄRISTÖKASVATUS
 - 8.3 KIELI JA VUOROVAIKUTUS
 - 8.4 MATEMATIIKKA
 - 8.5 TAIDE
 - 8.6 LIIKUNTA
 - 8.7 ETIIKKA
9. KASVATUSKUMPPANUUS
10. ERITYINEN TUKI
11. YHTEISTYÖVERKOSTO
 - 11.1 YHTEISTYÖ JA OPPILASHUOLTO ESIOPETUKSESSA
12. ARVIOINTI
 - 12.1 LAPSEN KASVUN JA KEHITYKSEN SEURANTA
13. DOKUMENTOINTI
 - 13.1 KASVUNKANSIO

III LÄHTEET

IV LIITTEET

Liite 1 Koulun ja päiväkodin
yhteistoimintasuunnitelma

1. JOHDANTO

Tämä varhaiskasvatussuunnitelma on syntynyt päiväkotia Paciuksen koko henkilökunnan käymien keskustelujen ja pohdintojen tuloksena. Työ aloitettiin tammikuussa 2005, ja pohjana työlle on ollut 1999 valmistunut varhaiskasvatussuunnitelma.

Varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteena on olla pohjana ja suuntana päiväkotia Paciuksen kaikelle toiminnalle ja tehdä näkyväksi päiväkodin toiminnan punainen lanka. Suunnitelmassa tuodaan julki ne arvot ja käsitykset, jotka kasvattajayhteisöllä on lapsesta ja opimisesta. Varhaiskasvatussuunnitelma ja Helsingin esiopetuksen opetussuunnitelma ovat myös päiväkotimme esiopetuksen perusta.

Varhaiskasvatussuunnitelma on tarkoitettu arjen työkaluksi. Se auttaa henkilökuntaa suunnittelemaan monipuolista toimintaa ja se toimii uuden henkilökunnan perehdyttäjänä välittämällä ne arvot, joihin kasvattajayhteisö on sitoutunut. Suunnitelma toimii pohjana jokaisen ryhmän toimintakausittain tekemille tarkemmille suunnitelmille, joissa otetaan huomioon lasten kiinnostuksen kohteet sekä perheiden arvot ja toiveet.

2. ARVOT

Päiväkotia Paciuksen varhaiskasvatuksen perustana ovat arvot, jotka antavat toiminnallemme suunnan ja sisällön. Arvomme perustuvat vanhemmille tehtyyn kyselyyn, joka toteutettiin tammikuussa 2005, ja henkilökunnan käymiin arvokeskusteluihin.

Vanhemmille tärkeitä arvoja olivat toisen huomioon ottaminen, hyvät tavat, rehellisyys, turvallisuus ja suvaitsevaisuus. Tärkeimmiksi arvoiksi henkilökunnan käymissä keskusteluissa nousivat kunnioi-

tus ja turvallisuus. Nämä arvot ovat perustana päiväkodin kaikelle toiminnalle. Hyvä arki lapsille Paciuksessa varmistetaan kiireettömyydellä, hyvällä hoidolla ja turvallisuudella.

3. TOIMINTAYMPÄRISTÖ

Päiväkoti Pacius sijaitsee Pikku Huopalahdessa, Reijola - Munkkiniemen päivähoitoalueella. Pikku Huopalahti on rakennettu pääosin 1990-luvulla ja alue on suunniteltu kantakaupunkimaiseksi. Vuokra- ja omistusasunnoilla on haluttu turvata mahdollisimman monipuoliset asumismuodot. Alueelle on ominaista lapsiperheiden suuri määrä sekä väestön monikulttuurisuus.

Päiväkoti Pacius avattiin syyskuussa 1999. Päiväkoti on osa Pacius-taloa, johon kuuluvat myös leikkipuisto Rantapuisto ja kehitysvammaisten aikuisten ryhmäkoti Solina. Talon teema on musiikki. Siksi tilojen suunnittelussa on otettu huomioon akustiset seikat ja hankinnoissa on painotettu musiikkivälineistöä.

Päiväkoti Paciuksessa on tällä hetkellä kaikkiaan viisi ryhmää. Esiopetusikäisten ja alle kolmivuotiaiden lasten määrä vaihtelee vuosittain, minkä takia ryhmät saattavat muodostua eri toimintakausina erilaisiksi. Paciuksen kasvattajayhteisö toimii tiimityön periaatteella. Kaksi ryhmää toimii yhdessä tiiminä, jolloin kaikki tiimin aikuiset tulevat lapselle ja perheelle tutuksi. Tiimityöskentely tarkoittaa myös arjen yhteistyötä tiimipalavereista työvuorosuunnitteluun.

4. TOIMINTA-AJATUS JA OPPIMISKÄSITYS

4.1 Toiminta-ajatus

Toimintamme peruskivenä on lapsuuden ainutlaatuisuus ja leikin tärkeys. Yhdessä toimien lapset ja aikuiset voivat kasvaa toiset huomioon ottaviksi, oman elämänsä sankareiksi suvaitsevassa ja musiikin värittämässä ympäristössä.

4.2 Oppimiskäsitys

Oppiminen on yksilön elinikäinen prosessi, johon kuuluvat ilo, yritys ja erehdys. Oppiminen on etsimistä ja löytämistä, ja se pohjaa lapsen omaan kokemusmaailmaan ja sen hetkiseen elämään. Elämykset ja kokemukset ovat pienen lapsen oppimisessa tärkeitä. Oppiminen on kokonaisvaltaista ja isoihin kokonaisuuksiin perustuvaa.

Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Sekä lapset että aikuiset oppivat toinen toisiltaan toimiessaan yhdessä. Oppiminen tapahtuu tekemällä ja kokeilemalla ja eri ihmiset oppivat käyttämällä eri aisteja - jotkut kuunnellen, jotkut katsellen, jotkut liikuen. Lisäksi tunteet ovat aina oppimistilanteessa mukana. Pienen lapsen oppimista ei voida erottaa hoidosta tai kasvatuksesta, sillä perushoitotilanteetkin sisältävät jatkuvasti mahdollisuuksia oppia mm. kielellisiä ja matemaattisia taitoja sekä kehon hahmotusta.

Toiminnan tavoitteena on oppimaan oppiminen: lapsi liittyy oppimansa asiat omiin kokemuksiinsa ja pystyy käyttämään oppimansa hyödykseen. Lapsi pystyy tällöin myös arvioimaan omaa oppimisprosessiaan ja lapsen halu jatkuvaan oppimiseen herää. Lisäksi aikuiset oppivat kehittämään omaa työtään lasten oppimista havainnoimalla.

5. OPPIMISYMPÄRISTÖ

Oppimiskäsityksen pohjalta luodaan ja kehitetään päiväkodin oppimisympäristö. Ympäristö järjestetään siten, että se tukee lapsen

luovuutta ja mielikuvitusta, ja sitä arvioidaan ja kehitetään jatkuvasti. Kasvattajan tehtävänä on yhdessä lasten kanssa järjestää oppimisympäristö motivoivaksi, kannustavaksi ja kokeiluun houkuttelevaksi. Näin kasvattaja tukee lapsen omaa oppimisprosessia, ja lapsi voi hyödyntää omia vahvuuksiaan ja oppia omalla persoonallisella tavallaan.

Tämä edellyttää, että tarjoamme lapselle sekä mahdollisuuden toimia itsenäisesti että saada yhteisöllisyyden kokemuksia. Lasten ja aikuisten välinen aito vuorovaikutus on ensisijainen tekijä päiväkodin hyvän ilmapiirin luomisessa. Osaltaan myös pienryhmätoiminta mahdollistaa kiireettömyyden ja avoimuuden lasten ideoille. Ryhmässä oleminen vaatii lapselta taitoa ottaa muita huomioon esimerkiksi kuuntelemalla, jakamalla ja odottamalla omaa vuoroaan. Siten lapsen kärsivällisyys ja keskittymiskyky kehittyvät, ja luovat hyvät lähtökohdat sosiaalisille taidoille.

Päiväkoti Paciuksessa käytävä jakaa tilat ryhmien omiin kotipesiin ja talon yhteisiin tiloihin. Ryhmien kotipesät ovat samansuuruisia, mutta helposti muunneltavia eri-ikäisten lasten tarpeisiin. Yhteisiä tiloja ovat muun muassa ruokasali, juhlasali, verstaas, musatovihuone ja kaksi monitoimikäytössä olevaa salia. Nämä ovat päivittäin ryhmien aktiivisessa käytössä, ja niistä on muodostunut lapsille kotoisia leikkipaikkoja. Onkin tärkeää, että lasten käytössä olevat tilat ovat toimivia ja turvallisia.

Esiopetuksessa oppimisympäristön tulee kehittää lapsen kielellisiä taitoja, matemaattisten käsitteiden ymmärtämistä sekä käsitystä luvuista ja ajasta. Tärkeää on myös oppia arvostamaan omaa ja toisten työtä. Lapsen tulee saada kokemuksia ja elämyksiä kirjallisuuden, teatterin, musiikin, kuvataiteen ja liikunnan välityksellä. Paciuksessa esikoululaisten oppimisympäristö rakennetaan kiinnostavaksi ja uteliaisuutta herättäväksi. Ympäristössä mahdollistetaan myös työskentely omassa rauhassa. Lapsi voi yhdessä toisten

kanssa vahvistaa omaa luovuuttaan, kestävyyttään, aloitekykyään ja itsetuntoaan.

Esikoululaisten oppimisympäristössä tulee kiinnittää huomiota pelien ja materiaalien valintaan sekä sijoitteluun. Niiden tulee vastata lapsen kiinnostuksen kohteita ja antaa haastetta, joka innostaa lasta päivittäin uusiin kokeiluihin.

Vuonna 2006 päivähoitoalueellamme aloitettiin aktiivisen oppimisen koulutus. Aktiivisen oppimisen periaatteisiin kuuluu tarkoin suunniteltu oppimisympäristö ja päiväjärjestys sekä lasten kannustaminen itsenäiseen toimintansa suunnitteluun. Oppimisympäristö on Paciuksessa jatkuvan kehittämisen kohteena.

6. MONIKULTTUURISUUS JA SUOMI TOISENA KIELENÄ - OPETUS

Päiväkoti Paciuksessa otetaan huomioon lapsen kulttuurinen tausta. Lapsen identiteetin rakentumiselle on merkityksellistä, että myös hänen kulttuuriinsa kuuluvia asioita arvostetaan ja että ne näkyvät arkipäivässä. Yhteistyö vanhempien kanssa sekä heidän avullaan vieraisiin kulttuureihin tutustuminen avartaa koko päiväkodin toimintaa. Lapselle päiväkotia on leikin, yhdessäolon ja kielenkehityksen kohtaamispaikka. Lapsi saa mahdollisuuden oppia ja kehittää suomen kieltä ja saada tietoa suomalaisesta kulttuurista.

Kieli on kommunikaation ja vuorovaikutuksen väline. Maahanmuuttajataustainen lapsi omaksuu kielen ja vuorovaikutustaidot kasvaessaan, kehittyessään ja toimiessaan yhdessä suomea äidinkielenään puhuvien lasten ja aikuisten kanssa. Suomi toisena kielenä – opetus on maahanmuuttajataustaisille lapsille annettavaa suomen kielen tavoitteellista ja säännöllistä opetusta. Se on arjessa tapah-

tuvaan lasten toiminnan ohjausta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Stakes 2004)

Suomi toisena kielenä -pienryhmät kokoontuvat lapsiryhmissä viikoittain, ja niiden sisältö valitaan tutuista aihepiireistä, kuten minä itse ja vapaa-aika, perhe ja suku, koti, lähiympäristö, päiväkotikiukaan, ruokailu ja puhtaus, pukeutuminen, ystävät, luonto, aika (vuoden- ja vuorokaudenajat) sekä lapsen oma kulttuuri (juhlat ja niiden viettotavat). Osa-alueita, joihin kaksi- ja monikielisten lasten kanssa kiinnitetään huomiota ovat kielen kuuntelu ja ymmärtäminen, puhumisen, lukemisen ja kirjoittamisen valmiudet sekä kielen rakenteen tutkiminen. Opetuksen suunnittelussa noudatetaan Helsingin Kaupungin päivähoiton suomi toisena kielenä -suunnitelmaa.

Lapsen kielitaidon kehittymistä seurataan ja kartoitetaan säännöllisesti. Välineinä tässä arvioinnissa käytetään koko Helsingin yhteistä Kieliharava-työmallia ja kielikonsultaatiota yhdessä alueen Suomi toisena kielenä – opettajan ja kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa.

Pacius on mukana pääkaupunkiseudun kuntien ja osaamiskeskus Soccan hankkeessa Sosiaalinen vahvistaminen pääkaupunkiseudun monikulttuurisessa päivähoitossa (Moniku-hanke). Hankkeen tavoitteena on vahvistaa seudullista yhteistyötä ja luoda toimivia työmenetelmiä monikulttuuriseen varhaiskasvatukseen. Paciuksen tavoitteena hankkeessa on kasvatuskumppanuuden vahvistaminen ja vanhempien aktivoiminen esimerkiksi järjestämällä erilaisia vanhempaintilaisuuksia sekä entistä tarkemman seurannan ja suunnittelun luominen suomi toisena kielenä -opetukseen. Moniammatillisenä yhteistyönä Rantapuistossa toimii naisten kerho maahanmuuttajanaishille.

Paciuksen vertaispari Moniku-hankkeessa on Otaniemen ja Servin-Maijan päiväkotikiukaan Espoosta, mutta vuonna 2007 kokeilemme lisäksi

vantaalaisen päiväkotikielen Myyrilän dokumentointimallia suomi toisena kielenä -opetuksessa.

7. TOIMINTATAVAT

7.1 Teematyöskentely

Teematyöskentely on työtapa, jonka perimmäinen tavoite on lapsen ajattelun kehittyminen. Tärkeää on myös uskalluksen ja oppimisen ilon ilmapiiri. Siinä lapsi voi sadun ja mielikuvituksen avulla saada sellaisia kokemuksia ja elämyksiä, jotka vahvistavat hänen omaa käsitystään itsestään oppijana ja kehittävät hänen ajatteluaan.

Teeman ympärille kasvatetaan pienestä alusta yhä isompia kokonaisuuksia. Lapset ohjaavat koko ajan teeman kulkua ja suuntaa kysymyksiin sekä kommentteihin. Aikuisen tehtävänä on havainnoida lasten leikkiä saadakseen selville heidän kiinnostuksensa kohteita. Valittua teemaa käsitellään monipuolisesti, ja teeman edetessä kaikki osanottajat ovat oppijoita, tutkijoita, keksijöitä ja opettajia. Viime vuosina Paciuksessa on toteutettu teemoja ja projekteja mm. ystäväyydestä, saduista, vedestä, viidakosta ja sirkuksesta.

Varhaiskasvatuksen suunnitelmassamme mainitut orientaatiot sisältyvät teemoihin. Kasvattajan tehtävänä on herättää kaikkien lasten mielenkiinto ja uteliaisuus yhdessä valittuun teemaan. Kasvattaja tarvitsee paljon tietoa aiheesta, jotta hän osaa ohjata lasta tutkimaan lisää, ja toisaalta kasvattajalla pitää olla taitoa jättää aina jokin kertomatta – näin lasten mielenkiinto aiheeseen säilyy. Teeman edetessä hän auttaa lapsia pohtimaan, kokeilemaan, tutkimaan, mutta ei anna valmiita vastauksia, vaan järjestää tilanteita, joissa lapset saavat erilaisten kokemusten ja elämysten myötä mahdollisuuden itse oivaltaa vastaukset kysymyksiinsä. Kasvattajan täytyy olla samanaikaisesti sekä ”askeleen lasta edellä” että tässä ja nyt

hänen kanssaan. Teeman kesto ja kehityssuunta ovat avoimia, sillä asiasisällöt saavat elää ja muuttua.

Teematyöskentelyn edellytyksiä ovat toiminnan havainnointi, dokumentointi ja arviointi. Dokumentointi on työn näkyväksi tekemistä, kuten teeman etenemisen ja työskentelyn aikana nousseiden lasten ajatusten ja puheen kirjaamista.

Esiopetuksessa ajattelemme kehkeytyvän opetussuunnitelman mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että olennaista on lapsen ja lapsiryhmän toiminnan ohjaus, hyvin suunniteltu oppimisympäristö, dokumentointi ja sen pohjalta arviointi. Esiopetuksessa on tärkeää antaa tilaa lapsen ajattelun kehittyä, dokumentoida lapsen ja ryhmän toimintaa monipuolisesti eli tehdä lapsen oppiminen näkyväksi. Aikuinen on avoin lasten ajatuksille ja puheenaiheille, esittää oikeita kysymyksiä ja ohjaa lapsen ajattelua. Syyskuussa ei voi tietää mikä teema lapsia kiehtoo, kiinnostaa ja on ajankohtainen marraskuussa. Aikuinen tiedostaa toiminnassaan sisältöalueista tulevat tavoitteet ja sitoo ne mukaan teeman käsittelyyn.

7.2 Leikki

Lapsi ei leiki oppiakseen, mutta oppii leikkiessään. Leikki on lapsen tapa tutkia, hankkia tietoa, käsitellä tunteita ja hallita maailmaa.

Leikki on älyllisen kehittymisen edellytys, koska kuvitteellisten tilanteiden luominen johtaa abstraktin ajattelun kehittymiseen. Leikeissä opitaan myös sosiaalisia taitoja. Mielikuvituksen avulla lapsi tutkii todellisuutta ja luo omaa sisäistä maailmaansa. Lapsi toimii leikkiessään mahdollisimman vaativalla tasolla. Se vastaa hänen tulevaa kehitysvaihettaan, jolle hän muissa toiminnoissa yltää vain aikuisen tukemana.

Lapsi ammentaa sisältöjä leikkeihin saduista, loruista, musiikista, teatterista, kuvallisesta ilmaisusta yms. Leikin hauskuus ja viehätys

johtuu sen spontaanisuudesta. Leikki on vuorovaikutusta, jossa lapset käsittelevät omaa kokemusmaailmaansa sekä toimivat omilla ehdoillaan. Se vaatii aikaa, tilaa, rauhaa ja mahdollisuuden jatkuvuudelle. Jokaisessa ryhmässä lapsella on mahdollisuus valita leikkinsä mm. koti- ja roolileikin, rakentelun sekä taide- ja askartelualan väliltä.

Leikin edellytysten luominen vaatii kasvattajilta yhteistyötä ja yhteisiä näkemyksiä. Mitä enemmän aikuiset ovat kiinnostuneita lasten leikeistä ja myös osallistuvat niihin, sitä enemmän lapset leikkivät. Lapsille välittyy käsitys, että leikkiminen on tärkeää.

7.3 PIENRYHMÄTOIMINTA

Päiväkoti Paciuksessa on jo rakennuksen suunnitteluvaiheessa ajateltu käytettävän pienryhmätoimintaa. Kaikki toiminta Paciuksessa suunnitellaankin pienryhmätoiminnan periaatteella.

Jokainen päiväkodin viidestä lapsiryhmästä on jaettu noin kolmeen kiinteään pienryhmään, joille annetaan nimet. Nimeämiskäytännöt vaihtelevat vuosittain valitun teeman pohjalta yhteistyössä lasten kanssa. Kunkin ryhmän aikuiset tekevät pienryhmäjaon lasten ikätason ja osittain myös kognitiivisten taitojen, kuten suomen kielen taidon, mukaan. Lapsiryhmän sisällä, tai ryhmien välillä, voidaan tarvittaessa muodostaa pienryhmiä myös suomi toisena kielenä – opetusta varten. Kutakin pienryhmää ohjaavat vuorotellen kaikki ryhmän aikuiset, poikkeuksena kuitenkin musatovit, jotka ohjaa kussakin ryhmässä siihen nimetty aikuinen.

Pienryhmätoiminnalle on olennaista sekä ryhmän ja tiimin välinen suunnittelu että koko talon sitoutuminen. Esimerkiksi yhteisten tilojen käytön ja ruokailun aikataulut tulee sopia yhteisesti. Pienryhmätoiminta näkyy Paciuksessa päiväohjelman rytmityksen lisäksi kai-

kessa toiminnassa, muun muassa ulkoilussa, ruokailussa, retkien toteuttamisessa, liikunta- ja kädentaitotuokioissa, musatoveissa ja suomi toisena kielenä – opetuksessa.

Lapselle oma pienryhmä on tärkeä ja siihen kuulumisen tunne luo turvallisen ilmapiirin, jossa on mielekästä oppia ja tutkia uutta. Aikuiselle pienryhmätoiminta luo mahdollisuuden huomioida lapset yksilöllisesti toiminnan aikana ja eriyttää suunnitellun toiminnan kullekin pienryhmälle sopivaksi. Toiminnan porrastaminen luo kiireettömyyden tuntua ja edellytyksen hyvälle vuorovaikutussuhteelle sekä lasten kesken että aikuisen ja lapsen välillä.

8. SISÄLLÖLLISET ORIENTAATIOT

Sisällölliset orientaatiot ovat aikuisten työvälineitä ja muistin tukijoita. Orientaatioilla tarkoitetaan päiväkodin toiminnan sisältöalueita, joita ovat musiikki, luonto- ja ympäristökasvatus, kieli ja vuorovaikutus, matematiikka, taide, liikunta ja eettinen kasvatus.

Varhaiskasvatuksessa lapsi ei opiskele eikä suorita orientaatioiden sisältöjä eikä oppiaineita eikä lapsille aseteta suoriutumista vaativia. Orientaatiot muodostavat varhaiskasvatuksesta vastaavalle henkilöstölle kehyksen siitä, millaisia tilanteita ja ympäristöjä heidän tulee etsiä, muokata ja tarjota, jotta lasten kasvu ja kehitys etenisi tasapainoisesti. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Stakes 2004)

Toiminta lasten kanssa rakennetaan kuitenkin isojen aihekokonaisuuksien eli teemojen ympärille. Teematyöskentelyssä kielellä ja vuorovaikutuksella on keskeinen rooli. Lasta kuuntelemalla ja hänen kanssaan keskustelemalla löytyvät hänen kiinnostuksen koh-

teensa ja osaamisensa. Teeman edetessä kasvattaja hyödyntää näitä tietoja toiminnan suunnittelussa.

8.1 MUSIIKKI

Jo talon suunnitteluvaiheessa haluttiin laatia mahdollisimman hyvät puitteet musiikin tuottamiselle. Tilat antavat mahdollisuuden isojen, yhteisten lauluhetkien järjestämiseen, mutta akustiikka on otollinen myös musisoinnille pienissä ryhmissä, jolloin musiikilliset tavoitteet saavutetaan parhaiten - kaikki voivat osallistua, tehdä itse musiikkia, iloita ja onnistua.

Musiikki on yhteistä omaisuuttamme. Sen avulla kootaan yhteen teemat ja juhlat. Päiväkoti Paciuksen musiikkikasvatus on suunnitelmallista, johdonmukaista ja monipuolista: meillä se kuuluu ja näkyy mm. tasokkaana melodia- ja rytmisoitinvalikoimana sekä siinä, että kasvattajat ovat innokkaita kouluttautumaan ja soveltamaan uusia ideoita käytäntöön, onhan musiikki paljon muutakin kuin laulamista! Osallistuminen ja tekeminen ovat tärkeintä niin lapsille kuin aikuisillekin.

Musiikkikasvatuksen tavoitteena on myös suomalaisen kansanperinteen elvyttäminen, säilyttäminen ja soveltaminen. Kansanmusiikissa on hyvät välineet suunnitelmalliseen musiikkikasvatukseen. Lorut, lyhyet ja yksinkertaiset laulut, sormileikit, liikuntaleikit ja tanssit, kalevalainen laulutapa, tuutulaulut, sananparret ja hokemat tukevat lisäksi kielellistä kehitystä ja edistävät matemaattisia valmiuksia.

Talon yhteisten lauluhetkien (kaksi kertaa kuukaudessa) ohella päiväkodissa toimivat musatovit. Ne ovat tärkeä osa toimintaa, johon jokainen päiväkodin lapsi osallistuu kerran viikossa oman pienryhmänsä kanssa. Musatovit pidetään siihen tarkoitettuun ja suunnitelluun tilaan, ja niitä ohjaa kustakin ryhmästä valittu aikuinen oman

ryhmänsä lapsille. Yhteisen musatovihuoneen johdosta kullekin tiimille on valittu musatovipäivä, johon on jokaiselle pienryhmälle sovittu oma toiminta-aika. Pienessä, tutussa ryhmässä koetut elämykset ja onnistumisen ilo innostaa ja rohkaisee lasta toteuttamaan musikaalisuuttaan. Musatovitoiminta takaa tavoitteellisen ja suunnitelmallisen musiikkikasvatuksen kaikkien Paciuksen lasten saataville.

Musatovin rakenne on yleensä aina samanlainen. Tuokio aloitetaan alkulaululla tai – lorulla ja myös päätetään tutulla tavalla. Musiikilliset toimintamuodot ovat runsas ja monipuolinen soittimien käyttö, tutut ja helposti opittavat laulut, rytmiikka, improvisaatio, sekä lasten itse tekemä musiikki hiljaisuutta unohtamatta. Näiden toteuttamiskeinoina ovat leikki, tarinat, rekvisiitan käyttö, liikunta, sekä senhetkisen teeman hyödyntäminen. Kansanmusiikin vaikutus näkyy lauluissa ja leikeissä, samoin kuin sille ominainen toisto ja laulujen muunneltavuus. Toistojen myötä laulut tulevat lapsille tutuiksi, jolloin niillä voi leikitellä ja luoda uutta.

Esiopetuksen musiikkikasvatuksessa noudatetaan Paciuksen varhaiskasvatussuunnitelmaa. Esikoululainen on kehittynyt musiikki- ja laulutaidoissaan, jolloin musatovin sisällössä luodaan ennen opittujen taitojen avulla haastavia ja vaativiakin elementtejä. Tavoitteena on oppia kuuntelemaan, tunnistamaan ja erottamaan soittimia ja erityyppistä musiikkia. Lapsi hallitsee soittaessaan musiikin rytmin ja laulaessaan oppii käyttämään ääntään taitavammin. Musatoveilla kiinnitetään huomiota musiikin dynamiikkaan (hiljainen - voimakas), sointiväriin, rytmiin ja tempoon, melodiaan, harmoniaan (duuri- ja mollisävyt), muotoon ja improvisointiin.

Musiikilla on tärkeä osa itsetunnon kehittäjänä ja minäkuvan muovaajana, onhan se erinomainen itseilmaisun muoto, joka täydentää tai korvaa puhetta. Se toimii itseilmaisun kanavana niillekin lapsille,

joilla on vaikeuksia muuten ilmaista itseään. Oman musiikin tekeminen ja luominen rikastuttaa lapsen elämää.

8.2 Luonto- ja ympäristökasvatus

Päiväkoti Paciuksessa tutustutaan yhdessä asuinalueen ja lähiympäristön luonnonvaraiseen sekä rakennettuun ympäristöön. Lapsi oppi nauttimaan oman alueen luonnosta ja havainnoimaan sekä tutkimaan ympäristöä monipuolisesti. Lapsi oppii arvostamaan ja suojelemaan sitä. Tutustumme myös Helsinkiin kotikaupunkina; sen nähtävyyksiin, kulttuuriin ja historiaan.

Lapsella on tilaisuus tutkia ympäristöä sekä elotonta ja elollista luontoa ja löytää siitä uutta sekä samalla kiinnostua luonnon ihmeistä. Luonto virittää mielikuvituksen ja luovuuden, ja luonnossa liikkuminen herkistää aistit sekä rauhoittaa ja tarjoaa ilmaista elämänrikkautta sekä kauneutta. Esiopetuksessa voidaan käsitellä seuraavia sisältöjä: ihminen, eliöt, maa ja avaruus, ympäristön aiheet sekä energiaan liittyvät asiat. Ympäristö- ja luonnontiedossa tärkeitä ovat elämykset, kysymykset, havainnot, mittaukset, luokittelu, kokeileminen ja tutkiminen, eli asioiden ihmettely.

8.3 Kieli ja vuorovaikutus

Kieli on mukana kaikessa toiminnassa. Sadut, laulut, lorut, kerronta ja leikki tukevat lapsen kielen oppimista. Oppimisympäristössä huomioidaan lisäksi lasten ikä ja kielellinen kehitys, erilaiset kielelliset kulttuurit sekä puheessa lisätukea tarvitsevat lapset.

Kieli on ajattelun ja ilmaisun väline. Kielen avulla lapsi jäsentää ympäröivää maailmaa ja ilmaisee tunteitaan. Lapsi saa eväitä kielen oppimiseen, sen perustaitojen vahvistamiseen sekä ajatteluun satujen, käsitteiden, mielikuvituksen ja leikin avulla. Luetun kuunteleminen antaa lapselle mahdollisuuden kehittyä hyväksi kuuntelijaksi, puhujaksi ja kirjoittajaksi. Ääneen luetuista saduista keskusteleminen

nen ohjaa lasta keskittymään kuunteluun ja kuullun ymmärtämiseen sekä rikastaa sanavarastoa ja kehittää käsitteiden ymmärrystä. Kaikki puhumistilanteet ovat lapselle sosiaalisia vuorovaikutustilanteita ja ne kehittävät kielellisen tietoisuuden heräämistä ja vahvistumista.

Sadutus on toimintamuoto, jota Paciuksessa käytetään säännöllisesti. Sadutettaessa aikuinen sanoo lapselle: ”Kerro satu. Kirjoitan sen muistiin juuri niin kuin sen kerrot mitään muuttamatta. Lopuksi luen kertomuksen sinulle, ja voit muuttaa tai korjata sitä mikäli haluat.” Sadutuksen tarkoitus on antaa lapselle puheenvuoro. Se on vastavuoroista kuuntelua, kerrontaa sekä yhdessä tekemistä. Sadutuksessa aikuisen rooli muuttuu kuulijan rooliksi ja lapsen osallisuus toimintaan lisääntyy.

Kielellisen tietoisuuden tavoitteena on herättää ja lisätä lapsen mielenkiintoa suullisen ja kirjoitetun kielen havainnointiin ja tutkimiseen. Esiopetuksessa tarkastelun kohteina voivat olla erilaiset tekstit, lauseet, yksittäiset sanat, tavut, kirjaimet ja äänteet lapselle mielekkäässä yhteydessä. Näin luodaan pohja luku- ja kirjoitustaidon oppimiselle.

Esikoululaisen kielelliset ja vuorovaikutustaidot karttuvat vastavuoroisesti puhumalla ja kuuntelemalla sekä itseään ilmaisemalla. Toiminnassa luodaan tilanteita, jolloin lapsi voi kertoa satuja ja tarinoita, kysellä, esittää havaintojaan, päätelmiään ja mielipiteitään keskustellen. Ryhmätilanteissa lapsi kehittyy hyväksi kuuntelijaksi kunnioittamalla toisen puheenvuoroa. Lapsen rohkeus ja ilmaisutaito vahvistuvat draama- ja leikkiharjoitusten avulla sekä tilanteissa, joissa lapsi saa esiintyä mm. laulaen, kertoen tai kuvaillen. Kirjallisuus valitaan lapsen kokemusmaailmaan sopivaksi ja mielenkiintoa sekä mielikuvitusta herättäväksi.

Päiväkoti Paciuksen esiopetuksessa noudatetaan Helsingin kaupungin päivähoidon Suomi toisena kielenä -suunnitelmaa. Suomea toisena kielenä puhuvan esikoululaisen tulisi ymmärtää lähes kaikki suomen kielellä puhutut jokapäiväiset asiat. Hän osaa ilmaista tunteita ja tuottaa puhetta suomen kielellä. Lapsella on hallussa monipuolinen käsitteistö ja sanavarasto esiopetusvuoden lopussa. Paciuksessa kokoontuu kerran viikossa suomi toisena kielenä -kerho. Opetuksessa kiinnitetään erityistä huomiota kielen käyttöön, toimintaohjeiden noudattamiseen, kertovaan puheeseen ja puheen tuottamiseen. Opetuksessa käydään läpi myös verbejä, adjektiivejä ja sijaintia kuvaavia käsitteitä.

8.4 Matematiikka

Matematiikka on jokaiselle lapselle iloinen ja innostava asia. Lapsi saa kokea matematiikan käyttökelpoisuuden ja hyödyllisyyden arjessa. Lapsi saa onnistumisen elämyksiä oivaltaessaan, jolloin matemaattinen ajattelu kehittyy. Lapsen ratkaistessa matemaattisia pulmia hän keskittyy, kuuntelee, kommunikoi ja ajattelee sekä pohdiskelee yksin tai yhdessä.

Sisällöltään matematiikka on ongelmanratkaisua, luokittelemista, vertailua, järjestämistä, lukukäsitteitä, ryhmittelyä, geometrisia muotoja, avaruudellisia suhteita sekä ajan hahmottamista.

8.5 Taide

Taide on väline itseilmaisuuksiin, itse tekemiseen ja elämysten vastaanottamiseen. Se on myös keino oppia tuntemaan itseään. Taide herkistää vastaanottamaan ja havaitsemaan kauneutta. Kaikki lasten tekemät tuotokset ovat yhtä arvokkaita ja lapsi saa löytää, etsiä, olla oma erilainen ja ainutlaatuinen itsensä.

Hyvät lähtökohdat taidekasvatukseen saadaan, kun annetaan mielikuvitukselle ja yksilöllisyydelle tilaa sekä tarjotaan hyvät, ehjät ja monipuoliset välineet. Lapsi tarvitsee myös rauhaa voidakseen keskittyä tekemiseen. Oman tekemisen kautta lapsi saa onnistumisen kokemuksia ja pystyy myös käsittelemään ja ilmaisemaan tunteitaan.

Pienten lasten kuvallisessa ilmaisussa tekeminen on tärkeämpää kuin tuotos. Lapsi oppii ja uskaltaa iloita väreistä, sävyistä, vivah-teista ja valoista. Häntä opastetaan välineiden oikeaan käyttöön ja niiden huoltamiseen. Pienryhmien museo- ja teatteriretkillä kylvetään lasten mieliin taiteen kokemisen siemen.

Varhaiskasvatussuunnitelman taide-orientaation ajatusten lisäksi esikoululaisen taidesisältöalueeseen kuuluu seuraavaa: taiteen kautta lapsen luovuus, mielikuvitus ja itseilmaisuus harjaantuvat. Lapsen pitkäjänteinen taiteellinen työskentely kehittyy ja lapsi oppii arvostamaan omaa ja muiden työtä. Esikoululaisen aistiherkkyys, havaintokyky ja avaruudellinen hahmottamiskyky kehittyvät. Esikoululainen rohkaistuu monipuoliseen ilmaisuun tekemällä, kokemalla, ilmaisemalla, keskustelemalla ja kokeilemalla. Erilaiset käsityöt ja kuvataide kuuluvat taiteen sisältöön.

8.6 Liikunta

Liikkuminen on lapselle luontainen tapa tutustua itseensä, toisiin ihmisiin ja ympäristöönsä. Lapsen tietoisuus omasta kehosta luo pohjaa terveelle itsetunnolle. Liikkuessaan lapsi ajattelee, kokee iloa, ilmaisee tunteitaan ja oppii uutta. Liikkuminen on vauhtia ja elämyksiä, hikeä ja hengästymistä. Ryhmän aikuiset huolehtivat, että lapsen liikkuminen on turvallista, monipuolista ja että lapsi saa onnistumisen kokemuksia. He myös ottavat huomioon lapsen iän ja kehityksen. Ohjatut liikuntatuokiot pienryhmissä ovat viikoittaisia, ja

lisäksi lapsella on mahdollisuus oman kiinnostuksen mukaan liikkua sisällä ja ulkona.

Paciuksen esiopetuksessa keskeisenä tavoitteena on innostaa lapsi liikkumaan onnistumisen kokemusten kautta. Lapsi oppii liikunnan avulla hahmottamaan oman kehonsa ja luomaan itselleen mielikuvan omasta itsestään. Lapsen kunto, liikehallinta ja motoriset taidot kehittyvät. Kädentaidot sekä silmän ja käden yhteistyö harjaantuvat. Lapsen rohkeus karttuu erilaisissa liikuntatilanteissa niin yksin kuin yhteistoiminnallisesti ryhmässä. Lapsille järjestetään mahdollisuus päivittäin kovavauhtiseen liikunnalliseen toimintaan ja leikkiin.

Päiväkoti Paciuksessa on hyvät liikuntavälineet ja ne ovat helposti lasten saatavilla. Käytössä on useita liikuntaan houkuttelevia tiloja sekä monipuoliset kentät ympäri vuoden Rantapuistossa. Ympäristö tulee tutuksi retkeillen, maastossa kiipeillen ja luonnossa kulkien. Esiopetuksessa liikutaan retkeillen, pelaten ja leikkien sekä voimistellen välineiden kanssa ja ilman. Talvi- ja yleisurheilu kuuluvat myös tanssin ja musiikkiliikunnan kanssa ohjelmaamme.

8.7 Eettinen kasvat

Päiväkoti Paciuksen eettisen kasvatuksen perusajatus on yksilöiden, kulttuurien ja uskontojen välinen yhdenvertaisuus. Perheiden arvot ja vakaumus otetaan huomioon lapsiryhmän päivittäisessä toiminnassa ja keskusteluissa lasten kanssa. Myös eettisen kasvatuksen perusta on avoin ja ennakkoluuloton vuorovaikutus lasten, vanhempien ja henkilökunnan välillä.

Eettisen kasvatuksen tarkoitus on ohjata lapsi kunnioittamaan itseään ja muita, ja toimimaan myönteisesti lapsiryhmässä. Tavoitteena on oppia arvostamaan sekä omaa että toisen työtä ja oppia ryhmän jäsenenä kantamaan vastuuta yhteisestä hyvinvoinnista. Lähiympä-

ristöstä ja luonnosta nauttiminen ja välittäminen myös auttavat lasta miettimään mikä on hyvää ja mikä pahaa ihmisen toiminnassa.

Tärkein menetelmä näiden tavoitteiden saavuttamiseksi ovat vapaamuotoiset keskustelut. Kun lapsella on kysymyksiä maailmasta ja elämästä, niihin etsitään vastauksia lapsen kanssa yhdessä poh-tien ja keskustellen. Päiväkodissa vietetään kirkkovuoden juhlapyhiä kuten adventtia, joulua ja pääsiäistä eri tavoin, muun muassa osallistumalla lasten joulu- ja pääsiäiskirkkoon.

9. KASVATUSKUMPPANUUS

Vanhemmilla on lapsiensa ensisijainen kasvatusoikeus ja –vastuu. Vanhemmat ovat henkilökunnan kumppaneita lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilökunnan tasavertaista vuorovaikutusta, jossa jokaisen asiantuntemus ja tietämys yhdistyvät. Parhaimmillaan yhteistyö muodostuu lapsen päivähoitovuosien aikana molemminpuoliseksi luottamukseksi ja kunnioitukseksi, jolla pyritään lapsen hyvään arkipäivään.

Ennen päivähoiton aloitusta käydään aloituskeskustelu joko päiväkodissa tai perheen kotona. Sen tarkoituksena on molemminpuolinen tutustuminen ja päivähoiton aloituskäytännöistä sopiminen. Päivähoito aloitetaan ns. pehmeällä laskulla, jolloin vanhemmat ovat lapsensa mukana tutustumassa päiväkodin toimintaan ja käytäntöihin. Päivähoiton aloittavalle lapselle nimetään ryhmän henkilökunnasta ”oma aikuinen”, joka tekee tiiviimmin yhteistyötä perheen kanssa ja huolehtii mm. lapsen varhaiskasvatussuunnitelmas-ta ja kasvun kansista. Mahdollisuuksien mukaan pyrimme turvaamaan yhteistyön jatkumisen lapsen vaihtaessa uuteen ryhmään siir-tämällä myös tutun aikuisen lapsen mukana.

Pyrkimyksenämme on luoda avoin ilmapiiri, jolloin vanhempien on helppo tuoda esiin ajatuksiaan. Haluamme, että vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa oman lapsensa arkipäivään päiväkodissa. Vanhempainillat ovat myös tärkeitä vaikuttamisen paikkoja. Syyskauden alkaessa jokainen ryhmä järjestää vanhempainillan. Kerran kaudessa jokaisella ryhmällä on avoimien ovien iltapäivä, jolloin vanhemmat ovat tervetulleita lastensa vieraksi. Yhteiset juhlat koostuvat yhteen perheet ja päiväkodin henkilökunnan. Joulun ja kevätjuhlien lisäksi vietämme joka vuosi äitienpäivää, isänpäivää ja kevätkaudella järjestämme isovanhempien päivän.

10. VARHAINEN TUKEA

Lapsen kasvun ja kehityksen turvaaminen on kodin ja päivähoiton yhteinen asia. Vanhemmat ovat lapsensa parhaita asiantuntijoita ja päivähoiton henkilöstöllä on lapsen hoitoon, kasvatukseen ja opetukseen koulutuksella ja kokemuksen kautta hankittua asiantuntemusta. Yhdessä ne luovat hyvät edellytykset varhaiskasvatukselle. (Yhdessä lapsen parhaaksi. Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto, lasten päivähoiton vastuualue, koillinen 21.08.2006).

Joskus lapsen kasvussa ja kehityksessä voi ilmetä jotain, mikä huolestuttaa vanhempia tai päivähoiton henkilökuntaa. Näitä tilanteita varten on päivähoidolla tarjota erilaisia palveluita ja tukitoimia. (Yhdessä lapsen parhaaksi. Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto, lasten päivähoiton vastuualue, koillinen 21.08.2006).

Päiväkoti Paciuksessa lapset, joilla on erityisen tuen tarve, hoitetaan tavallisissa päiväkotiryhmissä erilaisin tukitoimin.

Lapselle on mahdollista saada tukea:

- kiertävältä erityislastentarhanopettajalta (kelto), joka yhdessä kasvatushenkilöstön ja vanhempien kanssa pohtii ja arvioi lapsen/ryhmän mahdollista ohjauksen ja tuen tarvetta
- tekemällä lapselle kuntoutussuunnitelma yhdessä vanhempien ja henkilökunnan kanssa
- pienentämällä ryhmän kokoa
- erityisavustajalta, joka mahdollistaa lapsen osallistumisen muun ryhmän toimintaan ja opastaa lasta selviytymään päivittäisissä toiminnoissa
- resurssierityislastentarhanopettajalta (relto), jos päiväkodissa on viisi lasta, jotka tarvitsevat erityistä tukea

Paciuksessa lasten, jotka tarvitsevat erityistä tukea, tukitoimet nivotaan lapsen päiväkotipäivään kokonaisvaltaisesti (kuntouttava arki). Lapsen kehitystä tuetaan tavoitteellisesti päiväkotipäivän aikana. Tavoitteena on edistää lapsen tasavertaisia mahdollisuuksia kehittyä, kasvaa ja oppia. Työskentely perustuu lapsen kehitystasosta lähtevään leikinomaiseen, toiminnalliseen ja vuorovaikutukselliseen ryhmä- ja yksilöohjaukseen.

Oppimisympäristö suunnitellaan siten, että lapsi voi mahdollisimman täysipainoisesti osallistua ryhmän toimintaan. Lapsi voi näin kokea ryhmän jäsenenä toimimisen ja onnistumisen iloa, mikä vahvistaa lapsen tervettä itsetuntoa ja positiivista minäkuvaa.

11. YHTEISTYÖVERKOSTO

Päiväkodin tärkeimmät yhteistyökumppanit ovat alueen muut päiväkodit ja leikkipuistot, erityisesti leikkipuisto Rantapuisto. Säännöllisesti olemme yhteydessä myös alueen lastenneuvoloihin, perheneuvolaan ja lastensuojeluun. Teemme yhteistyötä lisäksi alueen Suomi toisena kielenä – opettajan ja Meilahden seurakunnan kanssa.

11.1 Yhteistyö ja oppilashuolto esiopetuksessa

Vanhemmilla on lapsiinsa ensisijainen kasvatusoikeus ja – vastuu. Vanhemmat ovat henkilökunnan kumppaneita lapsen kasvun, kehittymisen ja oppimisen tukemisessa. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilökunnan tasavertaista vuorovaikutusta, jossa yhdistyvät jokaisen asiantuntemus ja tietämys.

Lapsen esiopetuksen opetussuunnitelma tehdään jokaiselle lapselle. Se tehdään yhdessä vanhempien kanssa. Lapsella ja vanhemmalla on oikeus vaikuttaa ja tuoda esiin lapsen vahvuuksia sekä mietitään yhdessä, missä lapsi tarvitsee tukea. Avoimet ovet, vanhempainillat ja yhteiset retket ja juhlat ovat yhdessäolon ja vaikuttamisen paikkoja. Meilahden ala-asteen 1-2 luokkien kanssa järjestämme yhteisiä tempauksia Rantapuistossa ja vierailemme vastavasti koulussa tutustumassa tulevaisuuteen. Meilahden ala-asteen S2-opettaja ja Pikku-Huopalahden ala-asteen valmistavan luokan opettajan kanssa pyritään säännölliseen keskusteluun ja yhteistyöhön kaksi- ja monikielisten lasten asioista.

Päivähoitoalueella toimii esiopetuksen oppilashuoltotyöryhmä, joka kokoontuu noin kolme kertaa kunkin esiopetusvuoden aikana. Työryhmän puheenjohtajana toimii päivähoitoalueen päällikkö ja jäsenenä siihen kuuluu alueen esiopetuksen yhteyslastentarhanopettaja, terveydenhoitaja, kiertävä erityislastentarhanopettaja, Suomi toisena kielenä -opettaja, kaksi päiväkodin johtajaa sekä perheneuvolan edustaja.

Esiopetusikäisten oppilashuollon pohjana ovat kunkin lapsen vahvuudet ja tuen tarpeet, joista keskustellaan lapsen esiopetussuunnitelman teon yhteydessä. Syksyisin alueen kiertävä erityisopettaja käy esiopetusryhmän henkilökunnan kanssa keskustelun esiopetusryhmän tilanteesta.

12. ARVIOINTI

Lapsen kasvun ja kehityksen havainnointi on kasvatushenkilökunnan työn arvioinnin perusta. Havainnoinnin avulla pystymme pitämään suunnitelmat elävinä ja toimimaan lasten kehitystarpeiden edellyttämällä tavalla.

Paciuksen henkilökunta kokoontuu arvioimaan koko talon yhteisiä käytäntöjä kaksi kertaa vuodessa tammi- ja toukokuussa. Tällöin arvioimme mm. pienryhmien toimintaa, oppimisympäristöä ja teemojen toteutusta. Henkilökunnan iltakokouksissa 4-5 kertaa vuodessa suunnittelemme ja kehitämme toimintaa. Koko henkilökunnan kehittämispäivät kaksi kertaa vuodessa antavat mahdollisuuden laajempaan yhteiseen kouluttautumiseen, kehittämiseen ja arviointiin.

Henkilökunnan itse arviointia toteutamme esimerkiksi viikoittaisissa tiimipalavereissa, arjen keskusteluissa sekä johtajan kanssa käytävissä kehityskeskusteluissa kerran vuodessa.

Vanhemmilta saatu palaute on tärkeää toiminnan kehittämisessä ja hyvän kasvatuskumppanuuden rakentamisessa. Palautetta saamme lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä, arjen keskusteluissa sekä joka toinen vuosi toteutettavasta koko kaupungin päivähoidon asiakaskyselystä. Arvioinnin kehittämiskohteena Paciuksessa on suunnitella ja toteuttaa talon oma kysely vanhemmille kulu-neesta kaudesta. Siihen on tarkoitus sisällyttää sekä koko taloa koskeva että ryhmäkohtainen osio.

12.1 Lapsen kasvun ja kehityksen seuranta

Lapsen kasvua ja kehitystä seuraamme yhdessä vanhempien kanssa tehtävässä lapsen hoito- ja kasvatussopimuksessa. Tule-

vaisuudessa käytämme sopimuksen sijasta lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa.

Lapsen täyttäessä kolme tai viisi vuotta keskustellaan vanhempien kanssa sekä tehdään lapsesta kuvaus, jonka vanhemmat toimittavat neuvolaan oman kuvauksensa lisäksi. Kolme- ja viisivuotiaiden kielenkehityksen arviointiin on käytössä päivähoitoon suunnitellut kielitaidon kartoitusmenetelmät. Kielikonsultaatioissa Suomi toisena kielenä -opettajan ja kiertävän erityislastentarhanopettajan kanssa kartoitamme kaksi- ja monikielisten lasten suomenkielen taidon kehittymistä.

13. DOKUMENTOINTI

Dokumentoinnilla tarkoitetaan tiedon, kokemusten ja havaintojen keruuta ja tallentamista kirjalliseen tai kuvalliseen muotoon. Päiväkoti Paciuksessa dokumentoimme niin ryhmän, pienryhmien kuin yksittäisen lapsenkin toimintaa. Dokumentointi koostuu lasten haastatteluista, lapsen omista saduista ja tarinoista, valokuvista, havainnoista, piirustuksista jne. Dokumentoinnissa painotamme retkien ja projektien dokumentointia.

Dokumentoinnin tavoitteena on lapsen ajattelun, toiminnan ja oppimisen näkyväksi tekeminen lapselle, kasvattajille ja vanhemmille. Dokumentointi kertoo, miten toiminnan tavoitteet toteutuvat ja kuinka prosessi etenee.

13.1. Kasvun kansio

Kasvun kansioon kerätään lapselle tärkeitä ja merkittäviä dokumentteja. Lapsi on keskeisessä asemassa dokumenttien valitsemisessa. Aikuisen osuus tässä prosessissa on ohjata ja auttaa lasta valitsemaan kasvun kansion sisältöä. Kasvun kansio on arvokas,

lapsen persoonasta kertova tuotos, mutta myös työväline lasta hoitaville ja kasvattaville aikuisille. Konkreettisesti tämä näkyy esimerkiksi silloin, kun lapsi tulee aikaisemmasta hoitopaikasta tai siirtyy ryhmästä toiseen. Kasvattaja saa kasvun kansion avulla käsityksen lapsen historiasta, kiinnostuksen kohteista ja taidoista.

Lapsiryhmässä kasvun kansiot ovat lasten saatavilla ja lapset voivat katsella niitä tovereidensa kanssa, itsekseen tai aikuisen kanssa. Dokumentointi auttaa lasta ymmärtämään omaa ajatteluaan ja oppimistaan: mitä opin? miten opin? Näin dokumentointi tukee lasta oppimisprosessissa. Vanhemmille lapsen kasvun kansio on luettavissa ja täydennettävissä päiväkodissa. Vanhemmat voivat halutesaan tuoda kotoa esimerkiksi valokuvia ja kertomuksia ja näin auttaa lasta hoitavia ja kasvattavia aikuisia rakentamaan kokonaiskuvaa lapsen persoonasta ja taustasta.

III LÄHTEET

Kalliala, M. Enkeliprinsessa ja itsari liukumäessä. Leikkikulttuuri ja yhteiskunnan muutos. 1999 Gaudeamus. Helsinki.

Hujala, E.; Parrila, S.; Lindberg, P.; Nivala, V.; Tauriainen, L.; Vartiainen, P.. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. 1999 Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus.

Yhdessä lapsen parhaaksi. Helsingin kaupunki, sosiaalivirasto, lasten päivähoidon vastuualue, koillinen, 2006.

Helsingin esiopetuksen suunnitelma, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto, 2001.

Helsingin suomi toisena kielenä opetussuunnitelma, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2005.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, Stakes 2004

Wallin, K. Lapsen rajaton luovuus. 1990. Pieksämäki. W & G.

Doverborg, E. & Pramling, I. 1988. Temaarbete. Lärarens metodik och barnens förståelse. Stockholm. Almqvist & Wiksell.

Kokljuschkin, Mikael: Esiopetusta liikunnan keinoin. 1997 Kirjayhtymä Oy,.

Dokumentointi – matkalla sadan kielen pedagogiikkaan – luentomoniste Vea Vecchin kurssista Helsingissä 18. – 21.2.1994 suom. Riitta Kauppinen

YK:n ihmisoikeuksien ja lasten oikeuksien julistus.

Kauppinen, R., Riihelä, M., Vesänen, R-M. 1994. Esiopetuksen kuiperkeikka. STAKES.

Honkonen, L. & Karvonen, P. Halataan puuta. Kirjayhtymä.

Annu Brotherus: Esiopetuksen luentolähteet (Esiopetus 15 ov), Helsingin yliopisto, kasvatustieteellinen tiedekunta 2003

Karlsson, L. 2003. Sadutus – avain osallistavaan toimintakulttuuriin. PS-kustannus